

Oslo kommune, byrådslederens kontor
postmottak@byr.oslo.kommune.no

Oslo, 10. oktober 2023

Høringssvar til *Tro hva du vil* – Oslo kommunes strategi for tros- og livssynspolitikk

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL) Oslo takker for invitasjonen til å delta i høringen av strategien *Tro hva du vil* – Oslo kommunes strategi for tros- og livssynspolitikk.

Vi er glade for at tros- og livssynsutvalgets rapport «Tro det eller ei» nå får en oppfølging i form av en strategi. Ved å legge frem en egen strategi for tros- og livssynspolitikk tar Oslo kommune viktige og nødvendige steg mot å oppnå ambisjonen om å være en livssynsåpen by. Etter at Stålsett-utvalgets utredning fra 2013, «Det livssynsåpne samfunn», omsider ble omsatt til ny lov om tros- og livssynssamfunn i 2021, oversettes den nå til kommunepolitikk. Som Norges mest mangfoldige by går Oslo foran og gir et eksempel til etterfølge.

Tros- og livssynsutvalgets arbeid er ivaretatt: En helhetlig tilnærming fører til mer likebehandling og mer kunnskapsbaserte offentlige samtaler

Vi opplever at utvalgets arbeid og prinsipper i stor grad er ivaretatt i strategiutkastet. Gjennom seks prinsipper stadfestes kommunens ansvar for innbyggernes frihet til å praktisere sin religion eller sitt livssyn, og hva dette krever av likebehandling, tilrettelegging, kompetanseheving og samarbeid med tros- og livssynssamfunn. Vi mener strategien gir et godt grunnlag for fremtidige politiske vedtak og tjenesteutforming, og vil bidra til at behandlingen av tros- og livssynsrelaterte problemstillinger blir mindre fragmentert og mindre vilkårlig. En helhetlig tilnærming vil gi mer kunnskapsbaserte og mindre polariserte offentlige samtaler om saker som – for å nevne noen ferske eksempler – håndhilsning eller kommunens ansvar for å trygge minoriteter som utsettes for koranbrennende hatgrupper. Det er et viktig steg mot å konkretisere hva det betyr å være en livssynsåpen by som likebehandler innbyggere med ulik livssynstilhørighet, noe som er særlig viktig i hovedstaden med alt dens mangfold.

Viktige satsinger på kompetanseheving, likebehandling og samarbeid med tros- og livssynssamfunn

Det er bra og viktig at strategien fremmer likebehandling (prinsipp 3), samarbeid med tros- og livssynssamfunn (prinsipp 5) og kompetanseheving (prinsipp 6). Tros- og livssynsutvalget pekte på flere utfordringer i hovedstaden som krever en infrastruktur for samarbeid og dialog på tvers av religioner og

livssyn. STL Oslo ble etablert i 2021 for å bidra til å møte disse utfordringene og har alt tatt fatt på utfordringer innenfor barnevern, eldreomsorg, gravferd, seremonilokaler, bydelssamarbeid samt dialog om krevende temaer. Per i dag samler STL Oslo 40 tros- og livssynssamfunn, de største så vel som de minste. Vi ser frem til å bidra til å oppfylle strategiens målsetninger og videreutvikle vår rolle som arena for samarbeid og kompetanse om tros- og livssynsspørsmål.

Kunnskap om ulike religiøse praksiser som for eksempel mattradisjoner er viktig i en kommune der mange innbyggere tilhører såkalte «praksisreligioner». Kompetanse om hvordan man skal håndtere ulike behov og ønsker og manøvrere i et mangfoldig samfunn er relevant for store deler av kommunens tjenestetilbud. Økt kompetanse gir bedre og mer likeverdige tjenester, og forutsetter dialog med tros- og livssynssamfunnene.

Hvis de seks prinsippene skal kunne støtte opp om hverandre, må også kompetanse og samarbeid med tros- og livssynssamfunn ligge til grunn for hvordan prinsippet om likebehandling praktiseres. De om lag 200 tros- og livssynssamfunn i Oslo er ulike i organisering, størrelse og lokal tilstedeværelse, og har dermed forskjellige forutsetninger for å bidra. Dersom likebehandling praktiseres ved å fjerne muligheter for samarbeid og tilrettelegging for alle, blir ikke strategiens mål oppnådd. Vi oppfordrer til dialog med STL Oslo og tros- og livssynssektoren for å finne gode og pragmatiske løsninger.

Savner retningsvalg i problemstillinger innen gravferd, lokaler og hatefulle ytringer

Selv om strategien kommer uten konkrete tiltak, staker den ut en god kurs for videre politikk- og tjenesteutforming. Dette gjelder særlig de politiske ansvarsområdene barnevern, helse og omsorg, beredskap og det viktige samarbeidet mellom tros- og livssynssamfunn og bydelene for å skape gode lokalsamfunn. Skolen kommer frem som sektor hvor det er behov for en rekke avklaringer på ulike nivåer, og vi ser frem til å etablere dialog med Utdanningsetaten.

På en rekke andre områder mener vi det er behov for mer oppmerksomhet og tydeligere retningsvalg for å kunne jobbe videre med problemstillingene som tros- og livssynsutvalget identifiserte:

1) Gravferd: Livssynsåpne seremonirom og tidspunkt for begravelse/kremasjon

Gravplassforvaltningen nevnes med rette som eksempel på at kompetanse om tros- og livssynsrelaterte praksiser fører til god tilrettelegging og et likeverdig tilbud. Vi savner likevel tematisering av utfordringene på gravferdsfeltet som tros- og livssynsutvalget adresserte, da særlig behovet for livssynsåpne seremonirom med større kapasitet og behovet for større fleksibilitet når det gjelder tidspunkt for gravlegging og kremasjon. Vi mener at Gravplassetaten raskt bør komme i gang med 1) utredning av en ordning som tilrettelegger for seremonier på ettermiddag og helg, og 2) utredning av behov, bruksområder og utforming av et større livssynsåpent seremonirom som alle innbyggere kan bruke.

2) Forsamlingslokaler og arenaer for sambruk og dialog

Infrastruktur for tros- og livssynsutøvelse var et sentralt tema for tros- og livssynsutvalget. Det er bra at strategien er tydelig på at tros- og livssynssamfunn anses som del av frivilligheten, og fremmer likebehandling av tros- og livssynssamfunn ved utleie av kommunale lokaler og arealer. Vi deler også

strategiens behovsbeskrivelse når det gjelder kompetanse om tros- og livssynsrelaterte behov innen byutvikling, slik at tros- og livssynsperspektiver i større grad tas hensyn til i byutvikling og reguleringsprosesser. Vi ser likevel ikke at strategien i stor nok grad legger opp til tjeneste- og politikkutforming som vil bidra til å løse de store problemene som tros- og livssynssamfunn opplever rundt det å skaffe seg egnede faste forsamlingslokaler. Tros- og livssynsutvalgets anbefalinger rettet mot Plan- og bygningssetaten og Eiendoms- og byfornyelsesetaten er på dette punktet ikke ivaretatt.

En del av løsningen ligger i flerbruk og sambruk av bygg og lokaler. Vi gjør oppmerksom på at tros- og livssynssamfunn selv, i samarbeid med STL Oslo og Pådriv, har tatt initiativ til et pilotprosjekt som jobber for utvikling av et [livssynsåpent hus i Hovinbyen](#) – et sted for tros- og livssynsutøvelse, dialog og møteplass for lokalmiljøet. Slike initiativ bør få større drahjelp fra kommunen.

3) Håndtering og forebygging av hatefulle ytringer

Hets og hatefulle ytringer på bakgrunn av religion skaper utenforskap og utrygghet. I strategien savner vi en anerkjennelse av omfanget av disse opplevelsene i dagens samfunn, som utfordrer kommunens mål om å være en livssynsåpen by med rom for tros- og livssynsutfoldelse. Strategien nevner juridiske og sosiale virkemidler som kommunen kan bruke i sin innsats for å bekjempe hatefulle ytringer og holdninger, men vi opplever ikke at det legges opp til en retning som vil bidra til å avklare eksisterende og fremtidige diskusjoner. En strategi som skal bidra til forståelse og respekt kan ikke forbli passiv i møte med grupper som sprer hat gjennom ord og handling i områder hvor folk ferdes og bor.

Avslutningsvis ønsker vi å igjen understreke betydningen av en konkret og aktiv understøttende tros- og livssynspolitikkk for å sikre en livssynsåpen by. Med denne strategien tar Oslo kommune viktige steg i riktig retning. Vi ser frem til videre dialog om implementeringen av strategien.

Med vennlig hilsen,

Tor Øystein Vaaland
Styreleder

Birgit van der Lans
Daglig leder